

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

PROBLEMS OF DISCLOSING INFORMATION ABOUT INNOVATIONS IN CORPORATE REPORTS

Стаття присвячена тематиці проблем репрезентації компонентів інноваційного потенціалу та інноваційної діяльності підприємств у їхній бухгалтерській звітності з метою задоволення інформаційних потреб різних груп стейкхолдерів. Проаналізовано особливості методології відображення інновацій в балансі (звіті про фінансовий стан), звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід), примітках до річної фінансової звітності та звіті про управління. Наведено характеристики особливостей розкриття інформації про інноваційний потенціал та інноваційну діяльність підприємства у формах статистичної звітності за напрямками «інновації» та «наука». Виявлено недоліки бухгалтерської звітності щодо репрезентації відповідної інформації про інновації. Запропоновано шляхи вирішення означуваної проблематики.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційний капітал, бухгалтерська звітність, фінансова звітність, статистична звітність, звіт про управління, управлінська звітність.

УДК 657:658.589

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.15-11>

Пилипенко Л.М.¹

д.е.н., професор,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Воськало В.І.²

к.е.н., доцент,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Сороковий П.М.³

доктор філософії, асистент,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Pylypenko Liubomyr

Lviv Polytechnic National University

Voskalo Volodymyr

Lviv Polytechnic National University

Sorokovyi Pavlo

Lviv Polytechnic National University

The article is devoted to the problems of representation of components of the innovation potential and innovation activities of enterprises in their financial, statistical and management reports. The relevance of the article is stipulated by the information needs of different groups of stakeholders regarding the potential of innovative development of enterprises and the results of their innovative activities and the need to disclose relevant information in the reporting of enterprises in order to meet these needs. The aim of the article is to study the methodology of representation of innovations and innovative potential in the reporting of enterprises. In preparing the article, the author uses general and special methods of scientific research, primarily the dialectical method of cognition, as well as the method of substantive analysis of the format of financial statements in determining the level of disclosure of information on the components of innovation potential and innovation activities of enterprises. The main results of the study presented in the article include: analysis of the peculiarities of the methodology for reflecting the components of innovation potential and innovation activity in the forms of public reporting of an enterprise – balance sheet, income statement, notes to the annual financial statements and management report; characterisation of the peculiarities of disclosure of information on the innovative potential and innovative activity of an enterprise in the forms of statistical reporting in the areas of "innovation" and "science"; study of the views of individual scientists on the presentation of information on innovations in management reporting; identification of shortcomings in accounting reporting in terms of representation of relevant information on innovations; substantiation of ways to solve the problem of imperfection of the accounting reporting format in terms of presenting information on the innovative potential and innovative activities of enterprises in order to meet the relevant information needs of stakeholders. The theoretical value of the obtained results of the study lies in the formation of a conceptual framework for further substantiation of methodological approaches to the representation of innovation potential in the enterprise management report.

Key words: innovation, innovation potential, innovation capital, accounting reporting, financial reporting, statistical reporting, management report, management reporting.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток сучасної економіки потребує постійного впровадження інновацій в діяльність підприємств з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності на ринку. Інформація про обсяг та ефективність впроваджених інновацій, рівень інноваційного потенціалу підприємств є важливим чинником при прийнятті рішень, як менеджерами щодо управління подальшою діяльністю підприємств, так і стейкхолдерами щодо доцільності співпраці з ними. Таким чином, бухгалтерська звітність як основне джерело інформації для зовнішніх стейкхолдерів підприємств про стан і результати їхньої діяльності мала би враховувати інформаційні потреби в даних про обсяг і ефективність впровадження інновацій, рівень інноваційного потенціалу підприємств тощо.

Фінансово-економічні характеристики інновацій та компоненти інноваційного потенціалу підприємств можуть бути представлені у їх фінансовій та статистичній звітності. Повнота відображення цих даних у звітності значним чином характеризує її релевантність для стейкхолдерів. Вказані аргументи свідчать про важливість і актуальність дослідження формату бухгалтерської звітності на предмет репрезентації інновацій та інноваційного потенціалу підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впровадження інновацій у діяльність підприємств вже понад сто років досліджується вченими-економістами. Основоположником теорії інновацій вважають австрійського вченого Й. Шумпетера, який свою науково-педагогічну діяльність провадив зокрема і в Чернівецькому

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4306-7531>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2303-5866>

³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7971-9899>

університеті (територія Західної України на той час входила до складу Австрійської імперії). Його працю «Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу» [24], в якій автор обґрунтував поняття «нової комбінації» як важливого і необхідного чинника розвитку підприємств, можна вважати фундаментальною в науковому розробленні проблематики інновацій.

Загалом проблематику інновацій у діяльності підприємств досліджували багато як чужоземних, так і українських науковців, серед яких Ц. Гріліхес, П. Друкер, В. Жежуха, А. Загородній, С. Ілляшенко, С. Князь, О. Кузьмін, Н. Подольчак, Е. Роджерс, П. Ромер, Л. Смоляр та багато інших. Організаційно-методичні аспекти фінансового чи управлінського обліку інновацій досліджували В. Гик [2], О. Грицай [3], Я. Крупка [7], В. Макарович [10; 11], І. Садовська [23] та інші, аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком підприємств розкриті у праці Л. Волощук, В. Кірсанової та С. Філіппової [1]. Питання ж комплексного відображення інновацій чи інноваційного

потенціалу підприємств у звітності розкрито недостатньо.

Постановка завдання. Метою статті є дослідити методику репрезентації інновацій та інноваційного потенціалу у звітності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновації як важливий чинник економічного й технологічного розвитку підприємств є домінантою їхньої ринкової вартості. Неможливість комплексного представлення вартісної оцінки інновацій у фінансовій звітності підприємств є вагомим недоліком чинної методології бухгалтерського обліку. Діючі міжнародні системи стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, як МСФЗ, так і GAAP US, є доволі консервативними щодо визнання активами окремих компонентів інноваційного потенціалу підприємств, насамперед створених власними силами нематеріальних (інтелектуальних) об'єктів. Цієї ж думки дотримується і низка інших українських та чужоземних науковців [10, с. 67].

Враховання методологією бухгалтерського обліку принципу об'єктивації, який унеможливує

Таблиця 1

Характеристика представлення компонентів інноваційного капіталу та операцій інноваційної діяльності у публічній звітності підприємств

Форма звітності	Особливості відображення у формах публічної звітності компонентів інноваційного капіталу та операцій інноваційної діяльності підприємств
Публічна звітність	
Баланс (звіт про фінансовий стан)	В бухгалтерському балансі зокрема подають інформацію про активи чи акумульовані (капіталізовані) витрати/видатки в об'єкти, які внаслідок своїх інноваційних характеристик спроможні генерувати додаткові економічні вигоди чи спричинити інноваційний розвиток підприємств. Вартість цих об'єктів чи активів включають до підсумку насамперед таких статей балансу, як: – нематеріальні активи – щодо придбаних ноу-хау, патентів, інших знань, закріплених правами інтелектуальної власності, програмного забезпечення тощо; – незавершені капітальні інвестиції – щодо інвестицій в модернізацію обладнання й технологій, які ще не введені в експлуатацію; – основні засоби – щодо об'єктів необоротних матеріальних активів, які залучені до процесів упровадження інновацій на підприємстві; – витрати майбутніх періодів – щодо акумульованих витрат на дослідження і розробки тощо.
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	У статтях звіту про фінансові результати (чи як його називають в міжнародній практиці – звіту про прибутки і збитки) безпосередньо не відображають дані щодо витрат чи доходів інноваційної діяльності. Ба більше, доходи від інноваційної діяльності, як правило, не виокремлюють навіть на рахунках чи субрахунках бухгалтерського обліку. Водночас витрати періоду, які можуть бути пов'язані з інноваційною діяльністю, зокрема, витрати на дослідження і розробки, на навчання і розвиток персоналу тощо, здебільшого «заховані» у статтях «Адміністративні витрати» чи «Інші операційні витрати» тощо, а також у складі відповідних елементів операційних витрат.
Примітки до річної фінансової звітності	Чинний формат приміток до річної фінансової звітності, як за МСФЗ, так і за НП(С)БО, не передбачає чітко визначеного спеціального розділу розкриття інформації про інноваційний потенціал чи інноваційну діяльність підприємств. Відповідно до [22] перший розділ приміток охоплює вартісну інформацію про стан і рух нематеріальних активів за їхніми видами без виокремлення активів, задіяних в інноваційній діяльності. Недоліки чинного формату приміток щодо репрезентації інноваційного потенціалу підприємств та обґрунтування доцільності їхнього розширення даними про склад і вартість інтелектуальних активів, «критерії та терміни ідентифікації економічної доцільності результатів досліджень і розробок» наведено в [16, с. 245].
Звіт про управління	Відповідно до методичних рекомендацій Міністерства фінансів України одним з напрямів складання звіту про управління є дослідження та інновації, за яким пропонувано розкривати «загальну інформацію про дослідження, інноваційну діяльність та розробки, які проводяться підприємством, обсяг витрат на такі заходи та їх вплив на діяльність підприємства» [12].

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 12-14; 16; 22]

визнання активами створених власними силами нематеріальних об'єктів, спрямоване на уникнення представлення у фінансовій звітності, насамперед балансі, так званих «токсичних» активів, тобто таких об'єктів, які не спричинять отримання економічних вигод підприємством, а лише акумулюють в собі понесені та капіталізовані витрати. Проте, з іншого боку, цей принцип не дає змоги визнати нематеріальні об'єкти, які дійсно спроможні генерувати економічні вигоди підприємству, а отже є чинником сукупної вартості підприємства та мають бути враховані в його капіталізації.

Недосконалість формату фінансової звітності щодо представлення сукупної ринкової вартості підприємств, зокрема через неповне врахування їх інноваційного потенціалу, є вагомим його недоліком. Однак, Концептуальна основа фінансової звітності безпосередньо містить твердження, що ця звітність не призначена для відображення вартісної оцінки підприємств [6]. З огляду на це, стейкхолдери через фінансову звітність можуть дізнатися лише про вартісну оцінку окремих компонентів інноваційного потенціалу підприємств. Характеристику відображення цих компонентів у статтях фінансової звітності подано в табл. 1.

Більш детально порівняно з фінансовою звітністю дані про інноваційний потенціал підприємства

чи його інноваційну діяльність наводять у формах статистичної звітності (табл. 2). Однак, форми статистичних звітів також мають низку недоліків, про що зокрема вказують науковці у [1, с. 98–108]. До основних недоліків можна зарахувати:

- представлення даних у звітності переважно у кількісних, а не вартісних вимірниках;
- абстрактно-описовий характер окремих показників без ув'язки з даними системи бухгалтерського обліку;
- доступність широкому колу стейкхолдерів даних про інноваційну діяльність підприємств лише в узагальненому вигляді (загалом по державі) без виокремлення інформації у розрізі суб'єктів господарювання тощо.

Таким чином, ні фінансова, ні статистична звітності належним чином не розкривають інноваційного потенціалу підприємства чи його інноваційної діяльності. Більш-менш повно ці аспекти фінансово-майнового стану та діяльності підприємства можуть бути відображені у звіті про управління ним. Однак формат цього звіту не є чітко стандартизованим, тож рівень повноти розкриття у ньому даних щодо інноваційного потенціалу чи інноваційної діяльності підприємства залежить від вмотивованості топ-менеджерів подавати широкому колу стейкхолдерів цю інформацію.

Таблиця 2

Характеристика представлення компонентів інноваційного капіталу та операцій інноваційної діяльності у статистичній звітності підприємств

Форма статистичної звітності	Особливості відображення у формах статистичної звітності компонентів інноваційного капіталу та операцій інноваційної діяльності підприємств
Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства (ф. 1-інновація)	Охоплює інформацію про: – інноваційні витрати підприємства за напрямками інноваційної діяльності, зокрема, витрати на науково-дослідні роботи, витрати на персонал, який працює над інноваціями, та капітальні витрати на інновації; – розподіл витрат на інновації за джерелами фінансування; – кількісні характеристики впровадженої та реалізованої інноваційної продукції; – кількісні характеристики придбаних та переданих нових технологій [18].
Обстеження інноваційної діяльності підприємства за період 2022-2024 років (ф. 2-інновація)	Звіт анкетно-опитувального типу, який передбачає подання відповідей (здебільшого «так/ні» або вибір з-поміж запропонованих варіантів) на питання щодо: характеристик економічної діяльності підприємства та впровадження упродовж звітного періоду видів інноваційної діяльності, інноваційної продукції чи інноваційних процесів; обсягів доходів від реалізації інноваційної продукції та витрат за напрямками інновацій і джерелами їхнього покриття тощо [19].
Звіт про виконання наукових робіт і міжнародну допомогу на їх проведення (ф. 2-наука)	Охоплює дані про: – кількісні характеристики наукових (науково-технічних) робіт і створеної наукової (науково-технічної) продукції за їхніми видами; – кількісні та вартісні показники міжнародних грантів на фінансування проведення наукових робіт; – кількість наукових робіт за міжнародними договорами (угодами, контрактами) й обсяг їхнього фінансування [20].
Звіт про здійснення наукових досліджень і розробок (ф. 3-наука)	Передбачає подання інформації про: – обсяги витрат на здійснення наукових досліджень і розробок за видами витрат, джерелами фінансування та галузями наук; – кількісний і якісний склад працівників підприємства, які залучені до виконання наукових досліджень і розробок за категоріями персоналу, рівнем освіти, науковими ступеннями і віком працівників, галузями наук; – плани підприємства здійснювати наукові дослідження наступного року [21].

Джерело: сформовано авторами на основі [1; 2; 18-21]

Інформаційні потреби вузького кола внутрішніх стейкхолдерів підприємств можуть бути задоволені за допомогою управлінської звітності, формат якої також не стандартизований. І. Садовська пропонує наводити в управлінській звітності інформацію про інноваційну діяльність підприємств наскрізно, групуючи ці звіти за чотирма категоріями – базові управлінські звіти, управлінські звіти оцінювання продуктивності, управлінські звіти з наукомісткості інновацій та використання нових знань, управлінські звіти з розподілу ресурсів [23, с. 235]. Застосування ж на підприємстві збалансованої системи показників передбачає планування й оцінювання інноваційного потенціалу та інноваційної діяльності за допомогою відповідної стратегічної карти («Навчання та розвиток» чи іншої), яка також може бути основою для формування управлінської звітності та напряму «Дослідження та інновації» звіту про управління.

Висновки. Інформація про інноваційний потенціал та інноваційну діяльність підприємства є важливою для прийняття управлінських рішень як зовнішніми, так і внутрішніми стейкхолдерами. Ця інформація частково, проте недостатньо для задоволення інформаційних потреб стейкхолдерів представлена в окремих формах фінансової та статистичної звітності. Одним із шляхів вирішення проблеми інформаційного забезпечення стейкхолдерів є представлення інформації про інноваційний потенціал та інноваційну діяльність підприємства у його звіті про управління. Однак звіт про управління не є належним чином формалізованим та стандартизованим, що не сприяє забезпеченню належного рівня повноти розкриття даних. Тому до перспектив подальших досліджень за вказаною проблематикою можна зарахувати обґрунтування форми подання інформації про інноваційний потенціал та інноваційну діяльність підприємства у звіті про управління.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волощук Л.О., Кірсанова В.В., Філіппова С.В. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства: монографія. Одеса : ФОРМ Бондаренко М.О., 2015. 180 с.
2. Гик В.В. Витрати на інновації у системі звітності підприємства. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2014. Вип. 16. С. 131–135.
3. Грицай О.І. Застосування методів управління витратами в інноваційній діяльності підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2011. № 720. С. 9–16.
4. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. 4-те вид., доопрац. та доповн.: у 3 т. Том 2 (К-П). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 608 с.
5. Колот А.М. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань. *Україна: аспекти праці*. 2007. Вип. 4. С. 4–9.
6. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf
7. Крупка Я. Д. Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 5. С. 11–18.
8. Кузнецова С.А. Інтегрована управлінська звітність: глобальні виклики та локальні рішення в епоху ноосфери. *Економічний нобелівський вісник*. 2014. № 1. С. 270–279.
9. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Тувакова Н.В., Кузнецова А.Я. Інвестиційна та інноваційна діяльність: монографія / За наук. ред. проф., д-ра екон. наук О.Є. Кузьміна. Львів : ЛБІ НБУ, 2003. 233 с.
10. Макарович В.К. (2022). Концептуальна проблема обліку інноваційного капіталу підприємства: причини виникнення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. Вип. 4(102). С. 65–71.
11. Макарович В.К. Критичний аналіз чинної моделі фінансового обліку інноваційного капіталу та шляхи її розвитку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. Вип. 1(107). С. 111–119.
12. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління: Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982.
13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності».
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73.
15. Палієнко Т. П. Людський капітал як елемент інноваційної екосистеми. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2023. Т. 8. Вип. 1. С. 101–106.
16. Пилипенко Л.М. Розвиток концепцій побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах постіндустріальної економіки : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 326 с.
17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV.
18. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 1-інновація (один раз на два роки) «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства»: Наказ Державної служби статистики України від 15.03.2023 р. № 121.
19. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 2-інновація (один раз на два роки) «Обстеження інноваційної діяльності підприємства за період 2022–2024 років»: Наказ Державної служби статистики України від 18.04.2024 р. № 123.
20. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 2-наука (річна) «Звіт про виконання наукових робіт і міжнародну допомогу на їх проведення»: Наказ Державної служби статистики України від 22.02.2024 р. № 28.
21. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 3-наука (річна) «Звіт про здійснення наукових досліджень і розробок»: Наказ Державної служби статистики України від 29.03.2024 р. № 75.

22. Про примітки до річної фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2000 р. № 302.

23. Садовська І.Б. Управлінська звітність та облікове відображення інноваційної діяльності підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. Вип. 8 (2). С. 233–236.

24. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Пер. з англ. В. Старка. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.

REFERENCES:

1. Voloshchuk, L.O., Kirsanova, V.V., Filypova, S.V. (2015). Analytichni instrumenty upravlinnya innovatsiynym rozvytkom promyslovoho pidpryyemstva: monohrafiya [Analytical tools for managing the innovative development of an industrial enterprise: monograph]. Odesa: FOP Bondarenko M.O., 180 p.

2. Hyk V.V. (2014). Vytraty na innovatsiyi u systemi zvitnosti pidpryyemstva [Costs for innovations in the enterprise reporting system]. *Torhivlya, komertsiya, pidpryyemnytstvo*, vol. 16, pp. 131–135.

3. Hrytsay O.I. (2011). Zastosuvannya metodiv upravlinnya vytratamy v innovatsiyniy diyal'nosti pidpryyemstva [The application of cost management methods in the innovative activity of the enterprise]. *Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku*, vol. 720, pp. 9–16.

4. Zahorodniy A.H. (2021). Finansovo-ekonomichnyy slovnyk [Financial and economic dictionary]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoyi politekhniki, 608 p.

5. Kolot, A. M. (2007). Innovatsiyna pratsya ta intelektual'nyy kapital u systemi faktoriv formuvannya ekonomiky znan' [Innovative work and intellectual capital in the system of factors forming the knowledge economy]. *Ukrayina: aspekty pratsi*, vol. 4, pp. 4–9.

6. Kontseptualna osnova finansovoyi zvitnosti [Conceptual basis of financial reporting]. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf

7. Krupka YA. D. (2008). Varianty obliku innovatsiynykh protsesiv na pidpryyemstvi [Variants of accounting for innovative processes at the enterprise]. *Bukhhaltersky oblik i audyt*, no. 5, pp. 11–18.

8. Kuznetsova S.A. (2014) Intehrovana upravlinska zvitnist: hlobalni vyklyky ta lokalni rishennia v epokhu noosfery [Integrated management reporting: global challenges and local solutions in the noosphere era]. *Ekonomichnyi nobelivskiy visnyk*, vol. 1, pp. 270–279.

9. Kuzmin O.Ye., Knyaz S.V., Tuvakova N.V., Kuznyetsova A.Ya. (2003). Investytsiyna ta innovatsiyna diyal'nist': monohrafiya [Investment and innovation activity: a monograph] In prof., d-ra ekon. nauk O.YE. Kuzmina. Lviv: LBI NBU, 233 p.

10. Makarovych V.K. (2022). Kontseptual'na problema obliku innovatsiynoho kapitalu pidpryyemstva: prychny vynyknennya [The conceptual problem of accounting for the enterprise's innovative capital: the

causes of its occurrence]. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya*, vol. 4 (102), pp. 65–71.

11. Makarovych V.K. (2024). Krytychnyy analiz chynnoyi modeli finansovoho obliku innovatsiynoho kapitalu ta shlyakhy yiyi rozvytku [Critical analysis of the current model of financial accounting of innovative capital and ways of its development]. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya*, vol. 1(107), pp. 111–119.

12. Metodychni rekomendatsiyi zi skladannya zvitnykh upravlinnya [Methodological recommendations for drawing up a management report]. *Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.12.2018 r. № 982*.

13. Mizhnarodnyy standart bukhhalterskoho obliku 1 «Podannya finansovoyi zvitnosti» [International accounting standard 1 "Presentation of financial statements"].

14. Natsionalne polozhennya (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoyi zvitnosti» (2013). [National regulation (standard) of accounting 1 "General requirements for financial reporting"]. *Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 r. № 73*.

15. Paliyenko T.P. (2023). Lyuds'ky kapital yak element innovatsiynoyi ekosystemy [Human capital as an element of the innovation ecosystem]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*, tom. 8, vol. 1, pp. 101–106.

16. Pylypenko L.M. (2016). Rozvytok kontseptsiy pobudovy systemy publichnoyi zvitnosti korporatsiy v umovakh postindustrialnoyi ekonomiky : monohrafiya [Development of concepts for building a system of public reporting of corporations in the conditions of the post-industrial economy: monograph]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoyi politekhniki, 326 p.

17. Pro bukhhalters'ky oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraini (1999). [On accounting and financial reporting in Ukraine]. *Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. № 996-XIV*.

18. Pro zatverdzhennya formy derzhavnogo statystychnoho sposterezhennya № 1-innovatsiya (odyn raz na dva roky) «Obstezhennya innovatsiynoyi diyal'nosti promyslovoho pidpryyemstva» [On the approval of the form of state statistical observation No. 1-innovation (once every two years) "Survey of innovative activity of an industrial enterprise"]. *Nakaz Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy vid 15.03.2023 r. № 121*.

19. Pro zatverdzhennya formy derzhavnogo statystychnoho sposterezhennya № 2-innovatsiya (odyn raz na dva roky) «Obstezhennya innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstva za period 2022–2024 rokiv» [On the approval of the state statistical observation form No. 2-innovation (once every two years) "Survey of innovative activity of the enterprise for the period 2022–2024"]. *Nakaz Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy vid 18.04.2024 r. № 123*.

20. Pro zatverdzhennya formy derzhavnogo statystychnoho sposterezhennya № 2-nauka (richna) «Zvit pro vykonannya naukovykh robit i mizhnarodnu dopomohu na yikh provedennya» [On the approval of the form of state statistical observation No. 2-science (annual) "Report on the implementation of scientific works and international assistance for their implementation"]. *Nakaz Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy vid 22.02.2024 r. № 28*.

21. Pro zatverdzhennya formy derzhavnoho statystychnoho sposterezhennya № 3-nauka (richna) «Zvit pro zdiysnennya naukovykh doslidzhen i rozrobok» [On the approval of the form of state statistical observation No. 3-science (annual) "Report on the implementation of scientific research and development"]. Nakaz Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy vid 29.03.2024 r. № 75.

22. Pro prymitky do richnoyi finansovoyi zvitnosti [About notes to the annual financial statements]. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29.11.2000 r. № 302.

23. Sadovska I.B. (2014). Upravlinska zvitnist ta oblikove vidobrazhennya innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstv [Management reporting and accounting display of innovative activities of enterprises]. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, vol. 8 (2), pp. 233–236.

24. Shumpeter Y.A. (2011). Teoriya ekonomichnoho rozvytku: Doslidzhennya prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidсотka ta ekonomichnoho tsyklu. [The Theory of Economic Development: A Study of Profits, Capital, Credit, Interest, and the Economic Cycle]. Kyiv: Vydavnychyy dim «Kyievo-Mohylyans'ka akademiya», 242 p.